

3. BIOLOŠKO-PSIHOLOŠKA ŠTUDENTSKA KONFERENCA

3RD BIOLOGICAL-PSYCHOLOGICAL STUDENT CONFERENCE

Koper, 14. – 16. september 2023

ZBORNIK POVZETKOV / ABSTRACT BOOK

3. Biološko-psihološka študentska konferenca
Koper, 14.–16. September, 2023
Zbornik povzetkov

3rd Biological-Psychological Student Conference
Koper, 14–16 September 2023
Book of Abstracts

Predsednica konference/Conference Chair · Katarina Marjanović

Predsednik strokovnega odbora/Scientific Board Chair · Matija Zagoranski

Recenzenti/Reviewers · dr. Alenka Baruca Arbeiter, dr. Peter Glasnović, dr. Matjaž Hladnik, dr. Vladimir Ivović, Katarina Kocbek, dr. Dean Lipovac, dr. Vlasta Novak Zabukovec, dr. Vesna Jug, dr. Tina Tinkara Peternelj, dr. Felicita Urzi

Uredila/Edited by · Katarina Marjanović, Matija Zagoranski

Lektorirala/Proofread by · Nataša Gerič

Oblikovanje/Design · Papirus Print d.o.o.

Izdalo/Published by · Društvo študentov biopsihologije – Associazione di studenti di Biopsichologia, Glagoljaška ulica 8, 6000 Koper

Koper · 2023

© 2023

Elektronska izdaja/Electronic Edition

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici
v Ljubljani

COBISS.SI-ID 164034051

ISBN 978-961-96371-1-1 (PDF)

KAZALO

TABLE OF CONTENTS

UVODNA BESEDA / A FEW WORDS OF INTRODUCTION	6
DRUŠTVO ŠTUDENTOV BIOPSIHOLOGIJE /	7
ASSOCIATION OF BIOPSYCHOLOGY STUDENTS	
UP FAMNIT / UNIVERSITY OF PRIMORSKA FAMNIT	8
ORGANIZACIJSKI ODBOR / ORGANISING COMMITTEE	11
STROKOVNA KOMISIJA / SCIENTIFIC COMMITTEE	12
GOSTUJOČI PREDAVATELJI / INVITED SPEAKERS	
<i>dr. Urška Battelino</i> : Psihoanalitično delo z metaforo pri OKM	15
<i>dr. Jurij Dolenshek</i> : Mišji model sladkorne bolezni tipa 2 in remisija po	16
kratkotrajni kalorični restrikciji	
<i>dr. Dean Lipovac</i> : Grajeno okolje, ki upošteva potrebe ljudi	17
<i>dr. Borut Toškan</i> : Onkraj gole biologije. Na sledi vloge konja v obredjih	18
starejšeželeznodobnih skupnosti jugovzhodnoalpskega prostora	
USTNE PREDSTAVITVE – BIOLOŠKI MODUL /	
ORAL PRESENTATIONS – BIOLOGICAL MODULE	
<i>Katarina Javor</i> : Population genetic structure of <i>Martes</i> sp.	20
in Slovenia and Croatia	
<i>Polona Kovačič</i> : Patohistološke spremembe in dinamika znotrajceličnih	21
kalcijevih oscilacij celic beta trebušne slinavke v mišjem modelu	
akutnega pankreatitisa	
<i>Minja Krstić</i> : Odlov in spremljanje zgodnje smrtnosti mladičev evropske srne	22
v submediteranski Sloveniji	
USTNE PREDSTAVITVE – PSIHOLOŠKI MODUL /	
ORAL PRESENTATIONS – PSYCHOLOGICAL MODULE	
<i>Flora Berisha Strašek</i> : Uporaba EMDR pri spopadanju z izgubo, žalovanjem,	24
motnjami žalovanja	
<i>Tinkara Bolta</i> : Zaznani psihološki učinki prisotnosti psov na delovnem mestu	25
<i>Sanda Bevčar</i> : Dejavniki igralnice, ki se lahko nadzorujejo za namene	26
spremembe vedenja obiskovalcev	
<i>Matic Cizel</i> : So kratke psihoedukacijske delavnice lahko učinkovita oblika	27
podpore pri depresiji in tesnobi?	
<i>Eva Jerlah</i> : Psihološki mehanizmi učinka preproste izpostavljenosti na	28
nakupne odločitve	

KAZALO

TABLE OF CONTENTS

<i>Anaja Kos</i> : Learning to Adjust: How Metacognitive Control and the Ability to Adjust Calculation Strategies Relates to Arithmetic Learning in Adulthood	29
<i>Kaja Kosi</i> : Znanje in kompetence na področju duševnih stisk in samomora pri strokovnem osebju, ki nudi oskrbo starejšim	30
<i>Karmen Kravanja</i> : Depresivna motnja v otroštvu	31
<i>Eva Krebl</i> : Nevroprehrana za psihofizično zdravje človeka	32
<i>Ema Kukovec</i> : Povezanost starševskega alkoholizma in šolskega uspeha pri otrocih v poznem in srednjem otroštvu ter v mladostništvu	33
<i>Vesna Logonder</i> : Pretirana izpostavljenost zaslonom, spremembe možganske strukture in vpliv na kognitivne, socialno-čustvene in vedenjske sposobnosti predšolskih otrok	34
<i>Katarina Marjanovič</i> : Na travmo osredotočena vedenjsko-kognitivna terapija	35
<i>Rene Paskal Miholač</i> : Druge specifične motnje prehranjevanja ali hranjenja	36
<i>Laura Primšar</i> : GLP-1 agonisti in njihov vpliv na simptome motenj razpoloženja	37
<i>Polona Rihar</i> : Pozitivni aspekti življenja staršev otrok s posebnimi potrebami	38
<i>Gaja Rupena</i> : Razkroj jaza med psihedelično izkušnjo	39
<i>Katja Šacer</i> : Psihološki vidiki vrnitve v šport po poškodbah	40
<i>Lara Slabanja</i> : Vloga in pomen gozdne pedagogike pri otrocih s posebnimi potrebami	41
<i>Naja Šporn</i> : Disociativna osebnostna motnja kot posledica travmatskih izkušenj	42
<i>Nejka Spruk</i> : Uporaba LSD v psihoterapiji: pregled sodobne literature	43
<i>Natalija Volovlek</i> : Vloga čuječnosti v času nosečnosti	44
POSTERJI – BIOLOŠKI MODUL /	
POSTERS – BIOLOGICAL MODULE	
<i>Anastasija Anteljevič</i> : Camera Traps as a Modern Way to Monitor Wildlife	46
POSTERJI – PSIHOLOŠKI MODUL /	
POSTERS – PSYCHOLOGICAL MODULE	
<i>Tisa Hodnik</i> : Modeli uspešnega staranja	47
<i>Julija Pavlin</i> : Vpliv video iger na nevroplastičnost možganov in zdravljenje duševnih motenj	48
ZAHVALE / ACKNOWLEDGEMENTS	50

UVODNA BESEDA

A FEW WORDS OF INTRODUCTION

Pred seboj imaš zbornik tretje Biološko-psihološke študentske konference, ki jo organiziramo študenti UP FAMNIT v sklopu Društva študentov biopsihologije. Zelo smo ponosni, da smo ta projekt uspeli uresničiti že tretje leto zapored in k sodelovanju pritegnili mnoge študente, profesorje, gostujoče predavatelje in vse ostale. Ponosni smo na celotno ekipo organizatorjev, ki je konferenco pripravila in izpeljala ter navsezadnje tudi na vas, dragi kolegi, študenti, ki ste se prijavili, konferenco obogatili s svojimi prispevki in z udeležbo dokazali, da so takšni dogodki resnično pomembni za življenje, razvoj in kariero vsakega študenta.

In front of you, there is the Book of Abstracts of the third Biological-Psychological Student Conference, which is organized by students of Faculty of Mathematics, Natural Sciences and Information Technology of the University of Primorska and the Association of Biopsychology Students. We are very proud to be able to carry out this project for the third year in a row and to have attracted so many students, professors, visiting lecturers, and everyone else to participate. We are proud of the entire organisational team who prepared and carried out the conference, and after all, of you, dear colleagues and students, who contributed to the conference with your presentations, and have proved by participation that these kinds of events are truly important for every student's life, development, and career.

DRUŠTVO ŠTUDENTOV BIOPSIHOLOGIJE

ASSOCIATION OF BIOPSYCHOLOGY STUDENTS

V društvu organiziramo različne aktivnosti, med katerimi je primarna Homeoreza. Ta predstavlja cikel mesečnih dogodkov, organiziramo pa tudi druge biopsihološke dneve/vikende/tedne z raznoraznimi tematikami. V letih pred korono smo vsako leto organizirali delavnice, namenjene izobraževanju bodočih izvajalcev delavnic. Gostili smo bivše študente, profesorje in strokovnjake z različnih področij, v obliki predavanj, delavnic in filmskih večerov. Sodelovali smo z Luko Koper in Gimnazijo Koper, kjer smo izvajali različne delavnice, med njimi učenje učenja, obvladovanje stresa in sprostitvene tehnike. Sodelujemo tudi z drugimi društvi, predvsem pri organizaciji projektov kot je Teden Možganov. Naša želja je ustvariti društvo ambicioznih in proaktivnih študentov in jim nuditi podporo za kakršnekoli aktivnosti, ki so jih pripravljene izvajati. Naš cilj pa je, da se študentje med seboj povežemo in tako skupaj krepimo kompetence na različnih področjih, si med seboj pomagamo pri študiju in iskanju praks ali prostovoljnega dela.

The association organizes various activities, among which the main activity is Homeoreza. Besides the other biopsychological days/weekends/weeks with various topics, homeoreza stands for a cycle of events on a monthly basis. In the years before Covid-19 pandemic, we organized workshops every year to educate peer-to-peer educators. We hosted previous students, professors, and experts from a variety of fields in the form of lectures, workshops, and film evenings. We cooperated with Luka Koper and Gimnazija Koper, where we conducted various workshops, including learning to learn, stress management, and relaxation techniques. We have also cooperated with other societies, especially in the organization of projects such as Teden možganov (Brain Awareness Week). Our wish is to create an association of ambitious, proactive students and help them carry out any ideas they want to realize. While our goal is for students to connect with each other and thus strengthen competencies in various fields, to help each other with their university work, and with searching for practices or volunteer work.

Univerza na Primorskem je po starosti in velikosti tretja univerza v Sloveniji. S posebnim zakonom jo je leta 2003 ustanovil Državni zbor Republike Slovenije. Prva rektorica univerze je bila dr. Lucija Čok, ki sta sledila dr. Rado Bohinc in dr. Dragan Marušič. Trenutna rektorica je dr. Klavdija Kutnar.

Članice Univerze na Primorskem so:

Fakulteta za humanistične študije

Fakulteta za management

Fakulteta za vede o zdravju

Fakulteta za turistične študije - Turistica

Pedagoška fakulteta

Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije

Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije (UP FAMNIT) je bila ustanovljena leta 2006.

Fakulteta izvaja študijske programe vseh treh stopenj in raziskuje na področjih matematike, računalništva in informatike ter na področju naravoslovnih ved:

Matematika in Matematične znanosti

Matematika v ekonomiji in financah

Računalništvo in informatika

Bioinformatika

Podatkovna znanost

Trajnostno grajeno okolje

Sredozemsko kmetijstvo

Varstvena biologija in Varstvo narave

Biopsihologija in Psihologija

Temeljni dejavnosti fakultete sta izobraževanje in raziskovanje, hkrati pa je tudi organizatorica in soorganizatorica odmevnih mednarodnih konferenc in drugih znanstvenih srečanj.

The University of Primorska is the third largest university in Slovenia in terms of age and size. It was established by a special law of the National Assembly of the Republic of Slovenia in 2003. The first rector of the university was dr. Lucija Čok, followed by dr. Rado Bohinc and dr. Dragan Marušič. The current rector is dr. Klavdija Kutnar.

The members of the University of Primorska are:

Faculty of Humanities,

Faculty of Management,

Faculty of Health Sciences,

Faculty of Tourism Studies - Turistica,

Faculty of Education and

Faculty of Mathematics, Natural Sciences and Information Technology.

The Faculty of Mathematics, Natural Sciences and Information Technologies (UP FAMNIT) was founded in 2006.

The faculty offers study programs at all three levels and researches in the fields of mathematics, computer science and informatics, and in the natural sciences:

Mathematics and Mathematical Sciences,

Mathematics in Economics and Finance,

Computer Science,

Bioinformatics,

Data science,

Sustainable built environments,

Mediterranean agriculture,

Conservation Biology and Nature Conservation and

Biopsychology and Psychology.

The basic activities of the faculty include education and research, and at the same time, the faculty is also the organizer and co-organizer of high-profile international conferences and other scientific meetings.

PREDSEDNICA KONFERENCE/CONFERENCE CHAIR

Katarina Marjanović

STROKOVNI ODBOR/SCIENTIFIC BOARD

Matija Zagoranski

Iza Izabella Batellino

Tibor Frković

Marina Paldauf

Luka Preložnik

PROMOCIJA/SOCIAL MEDIA

Nuša Šijanec

Neža Vinkler

FINANCE/FINANCES

Katarina Marjanović

DRUŽABNI PROGRAM/SOCIAL PROGRAMME

Anaja Kos

Jelena Pilipović

Manca Trdan

Nuša Šijanec

OBLIKOVANJE/DESIGN

Julija Pavlin

TEHNIČNA PODPORA/TECHNICAL SUPPORT

Tilen Jesenko

STROKOVNA KOMISIJA/BIOLOŠKI MODUL
SCIENTIFIC COMMITTEE/BIOLOGICAL MODULE

dr. Alenka Baruca Arbeiter

Oddelek za aplikativno naravoslovje, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, Univerza na Primorskem, Slovenija
alenka.arbeiter@upr.si

dr. Peter Glasnović

Oddelek za biodiverzitetu, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, Univerza na Primorskem, Slovenija
peter.glasnovic@upr.si

dr. Matjaž Hladnik

Oddelek za aplikativno naravoslovje, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, Univerza na Primorskem, Slovenija
matjaz.hladnik@upr.si

doc. dr. Vladimir Ivović

Oddelek za biodiverzitetu, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, Univerza na Primorskem, Slovenija
vladimir.ivovic@famnit.upr.si

dr. Felicita Urzi

Oddelek za biodiverzitetu, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, Univerza na Primorskem, Slovenija
felicita.urzi@upr.si

Katarina Kocbek

Oddelek za psihologijo, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, Univerza na Primorskem, Slovenija

katarina.kocbek@famnit.upr.si

dr. Dean Lipovac

InnoRenew CoE in Inštitut Andreja Marušiča, Slovenija;

Oddelek za psihologijo, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, Univerza na Primorskem, Slovenija

dean.lipovac@upr.si

dr. Vlasta Novak Zabukovec

Oddelek za psihologijo, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, Univerza na Primorskem, Slovenija;

Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija

vlasta.zabukovec@famnit.upr.si

dr. Vesna Jug

Oddelek za psihologijo, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, Univerza na Primorskem, Slovenija

vesna.jug@upr.si

dr. Tina Tinkara Peternelj

Oddelek za psihologijo, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, Univerza na Primorskem, Slovenija

tina.peternelj@famnit.upr.si

Univerza Sigmunda Freuda Ljubljana, Katedra za psihoanalizo Nova Univerza,
Fakulteta za slovenske in mednarodne študije, Mednarodni inštitut za kliniko novih simptomov
ubattelino@gmail.com

dr. Urška Battelino

PSIHOANALITIČNO DELO Z METAFORO PRI OKM

Obsesivno-kompulzivna motnja (OKM) se s prevalenco med 2 in 3 odstotki uvršča med najpogostejše duševne motnje ter skupaj z visoko obremenilno simptomatiko spodbuja aktivna prizadevanja za oblikovanje učinkovitih metod zdravljenja. V okviru psihiatričnih in psihoterapevtskih pristopov se razvijajo različni modeli, s katerimi skušamo zaobjeti raznoliko pojavnost motnje in odgovarjati na raznolikost v odzivih pacientov na različne metode in tehnike. Psihoanalitična tradicija teoretične koncepte in načine dela z OKM razvija že od svojih začetkov in danes ponuja obširne teoretične utemeljitve psihoanalitičnega načina zdravljenja in večdimenzionalne predpostavke o nastanku motnje. Za razliko od nekaterih drugih pristopov pa se psihoanaliza v preteklosti ni veliko osredotočala na razvoj delovnih protokolov in na merjenje učinkovitosti. Predstavljam slabše pokriti področji in s predstavitvijo primera ponazarjam postopek in učinek psihoanalitičnega dela z metaforo pri OKM. Postopek dela z metaforo ponazarjam s podrobno razčlenbo izbranega primera zdravljenja, pri čemer uporabljam teoretične okvir-

je kognitivne znanosti glede delovanja človekovih konceptualnih sistemov. Za OKM je značilna pestra simptomatika, zato je interpretacija metaforičnih pomenov različnih simptomov predpostavljena kot posebej primeren pristop obravnave. Predstavitev izbranega kliničnega primera z zelo pestro in bogato simptomatiko ponazarja množico uresničitve metaforičnih preslikav, ki nastajajo ob prenašanju vsebin iz pacientkine primarne travmatske izkušnje v obsesivne misli in kompulzivna dejanja.

V prispevku na izbranem kliničnem primeru predstavljam psihoanalitično delo z metaforo, utemeljeno v kognitivni teoriji konceptualnih sistemov. Razčlenba postopka dela ponazarja osnovni postopek identifikacije metaforičnih čezpodročnih preslikav, ki vodijo interpretacijo simptomov v kontekstu zgodnje travmatske izkušnje. Metaforično razbiranje pomena simptomov omogoča predelovanje travmatskih vsebin in vodi v izzvenevanje simptomatike, kar potrjuje metodo kot učinkovit pristop zdravljenja.

GOSTUJOČI PREDAVATELJI INVITED SPEAKERS

Medicinska fakulteta, Univerza v Mariboru, Taborska ulica 8, 2000 Maribor
Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Univerza v Mariboru, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
jurij.dolensek@um.si

dr. Jurij Dolensek

MIŠJI MODEL SLADKORNE BOLEZNI TIPA 2 IN REMISIJA PO KRATKOTRAJNI KALORIČNI RESTRIKCIJI

Sladkorna bolezen tipa 2 (SBT2) je pogosta bolezen, ki predstavlja pomemben izziv na področju javnega zdravja. Da bi se lahko boleznim izognili ali ublažili njihove posledice, je ključnega pomena njihovo razumevanje. Mišji modeli, ki simulirajo debelost, ki jo povzroča prehrana, in genetski modeli debelosti so torej dragoceno orodje za raziskave na tem področju.

Nekateri najpogostejši živalski modeli (npr. dieta z visoko vsebnostjo maščob, dieta z visoko vsebnostjo maščob in saharoze) imajo določene metodološke pomanjkljivosti, ki so povezane s plastičnostjo celic beta in neustrezno sestavo hrane za indukcijo SBT2. Nasprotno pa so klinične študije, ki jih je opravil Taylor in sodelavci, pokazale, da omejevanje kalorij pri ljudeh povzroči učinkovito izboljšanje SBT2. Kljub temu mehanizem remisije v celicah beta še ni povsem pojasnjen.

Zato smo razvili nov mišji model, ki se bolj približa SBT2 pri ljudeh, s katerim smo opisali funkcionalne in morfološke spremembe po remisiji SBT2, ki jo povzroči omejevanje kalorij. Za študij delovanja endokrinih celic trebušne

slinavke smo uporabili konfokalno snemanje sprememb znotrajcelične koncentracije kalcija. Pokazali smo funkcionalno adaptacijo celic beta med razvojem SBT2, ki se povrne na raven zdravih živali po kalorični restrikciji. Če povzamemo, živalski modeli so ključni za razumevanje (pato)fiziologije SBT2 in hkrati predstavljajo platformo za preučevanje farmakoloških snovi za zdravljenje te bolezn.

InnoRenew CoE, Livade 6a, 6310 Izola, Slovenija
FAMNIT, Univerza na Primorskem, Glagoljaška ulica 8, 6000 Koper, Slovenija
dean.lipovac@upr.si

Dr. Dean Lipovac

GRAJENO OKOLJE, KI UPOŠTEVA POTREBE LJUDI

Izveček: Sodobni človek – homo sapiens – obstaja že približno 200.000 let, evolucijske korenine vrste pa segajo še dlje v preteklost in se prepletajo s prejšnjimi človeškimi oz. živalskimi vrstami. Glede na več sto tisoč let človeške evolucije je večina tistega, kar se nam danes zdi običajno, relativno nov pojav v zgodovini naše vrste. Hrana se v velikem obsegu prideluje šele 12.000 let, prva mesta so nastala pred približno 6.000 leti, množična proizvodnja blaga se je začela šele pred 400 leti, elektronska tehnologija pa obstaja šele od 19. stoletja. Živimo v umetnem svetu, s telesi in umi, ki pa so se razvili v naravnem.

Ljudje naravno okolje praviloma cenimo bolj kot grajeno okolje, po preživljanju časa v naravi pa se na splošno počutimo in funkcioniramo boljše. Običajno se pojavijo prijetnejša čustva, višji rezultati na testih kognitivnih zmogljivosti in nižja fiziološka aktiviranost, kar kaže na nižji stres.

Naklonjenost naravnim sistemom in procesom se imenuje biofilija. Domneva se, da je to nagnjenje pri ljudeh biološko ukoreninjeno, saj je bilo koristno skozi dolgo zgodovino evolucije. Veliko naših

preferenc, čustvenih odzivov in sposobnosti reševanja problemov je tako še vedno tesno povezanih z naravnim okoljem, v katerem se je človek kot vrsta razvil.

Cilj biofilnega oblikovanja je ustvariti bivanjski prostor za ljudi, ki upošteva njihove temeljne potrebe. Biofilno oblikovanje se na splošno aplicira prek treh kategorij: neposrednega doživljanja narave, posrednega doživljanja narave ter doživljanja prostora in kraja.

Neposredno doživljanje narave se nanaša na dejanski stik z naravnimi značilnostmi, kot so sončna svetloba, rastline in voda. Posredno doživljanje narave se nanaša na predstavo, ali podobo narave, ali vzorce in procese, značilne za naravni svet. Primeri vključujejo fotografije, umetniška dela, naravne materiale, kot sta les in volna, ter okrase, ki jih navdihujejo naravne oblike in procesi. Doživljanje prostora in kraja se nanaša na prostorske značilnosti, značilne za naravno okolje, ki podpirajo zdravje in dobro počutje ljudi, na primer zagotavljanje zavetja in varnosti ob sočasni možnosti spremljanja dogajanja in aktivnosti.

GOSTUJOČI PREDAVATELJI

INVITED SPEAKERS

Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za arheologijo, Novi trg 2, Ljubljana
borut.toskan@zrc-sazu.si

dr. Borut Toškan

ONKRAJ GOLE BIOLOGIJE. NA SLEDI VLOGE KONJA V OBREDJIH STAREJŠEŽELEZNODOBNIH SKUPNOSTI JUGOVZHODNOALPSKEGA PROSTORA

Najstarejši ostanki domačega konja na prostoru današnje Slovenije so poznani s koliščarskih naselbin na Ljubljanskem barju in sodijo v čas pozne bakrene dobe, tj. v drugo četrtino in sredino 3. tisočletja pr. n. št. V tedanjem času so bile te živali na obravnavanem območju še izjemno redke, saj jih ni bilo mogoče pridobiti z lokalnim udomačevanjem, pač pa le s trgovanjem. Pravzaprav se je število najdišč z najdbami konj na Slovenskem povečalo šele v pozni bronasti dobi, tj. v izteku 2. tisočletja pr. n. št. Gre za čas, ko so se na tem prostoru uveljavile nove bojevniške elite, ki so si kot enega svojih simbolov moči, skladno z običaji v deželah vzhodno in zahodno od nas, izbrale prav konja. Čeprav je bila ježa najbrž poznana že prvim konjerejcem iz sredine 4. tisočletja pr. n. št., je konj zares pomembno vlogo v vojskovanju pridobil šele v pozni bronasti dobi.

Navezava privilegiranih družbenih skupin, tj. konjeniških elit, na simbolni pomen konja se je odražala tako na svetu živih kot na svetu mrtvih. Tu je treba izpostaviti predvsem prakso žrtovanja konj in pokopavanja njihovih ostankov v ali ob grobove veljakov. Ta običaj, ki je bil v jugovzhodnoalpskem prostoru najbolj razširjen v starejši železni dobi (okvirno 9. do 4. stol. pr. n. št.), je skozi stoletja doživel več spre-

memb, zaznati pa je mogoče tudi izrazite medregionalne razlike oziroma razlike med posameznimi kulturnimi skupinami. V grobovih je tako denimo mogoče odkriti cela okostja, ostanke izbranih delov kadavra, ali le posamezen primerek zoba/kosti, pri čemer je bilo truplo žrtovane živali lahko predhodno sežgano na grmadi. Grob pokojnika in konja je bil včasih skupen, spet drugič sta bili grobni jami ločeni. Časti pokopa s konjem ali ob njem so bili praviloma deležni pomembni moški (poglarvari, elitni bojevniki – konjeniki), le izjemoma tudi visoko rangirane ženske. Žrtovanje pa ni bilo vedno izvedeno v okviru pogrebnega obredja. Predvsem v Posočju je bil to lahko del posebnih javnih kulturnih praks, domnevno namenjenih spiritualnemu očiščenju ali zaščiti izbranih delov pokopališča, morda kot uvod v nov cikel pokopavanja.

V predstavitvi bo podan pregled običaja žrtovanja konj v povezavi s človeškimi pokopi pri starejšeželeznodobnih skupnostih jugovzhodnoalpskega prostora, kjer je bilo doslej odkritih več kot 60 grobov s konjskimi ostanki. Prikazane bodo vzporednice s podobnimi pojavi v soseščini, predvsem pri Venetih in pri tedanjih skupnostih iz Pansonske kotline. Na koncu bodo na kratko obravnavane še konjske najdbe iz naselbinskih kontekstov.

USTNE PREDSTAVITVE/BIOLOŠKI MODUL ORAL PRESENTATIONS/BIOLOGICAL MODULE

¹Faculty of Mathematics, Natural Sciences and Information Technologies,
University of Primorska, Glagoljaška 8, 6000 Koper, Slovenia

²Environmental Protection College, Trg mladosti 7, 3320 Velenje, Slovenia

³Faculty of Veterinary Medicine, University of Zagreb, Heinzelova 55, 10000 Zagreb, Croatia

Katarina Javor¹, Felicita Urzi¹, Magda Sindičić³, Elena Bužan^{1,2} POPULATION GENETIC STRUCTURE OF MARTES SP. IN SLOVENIA AND CROATIA

Key words: stone marten, microsatellite, genetic diversity, management

Abstract: Climate and landscape change and human activities impact genetic diversity and population structure. Understanding the natural and anthropogenic factors which influence evolutionary forces, such as natural selection, gene flow and genetic drift, is crucial for species management and conservation. In Slovenia and Croatia, stone (beach) marten (*Martes foina*) is distributed throughout the country's mainland and in most of the larger islands in the Adriatic Sea. The population is considered large and stable, but no scientific data are available on its actual size, trend, demographic dynamics, and detailed distribution.

We investigated population genetic structure of stone marten, sampled throughout Slovenia and Croatia. We used 13 microsatellite loci to genotype 208 samples and performed basic population genetics analyses to study genetic differentiation and dispersal behaviour of this mobile mesocarnivore across the study area. We analysed microsatellite data using Bayesian clustering methods and analysis of molecular variance test.

We provided first insight into differences of genetic diversity and genetic structure among stone marten in Slovenia and Croatia, showing the existence of population structure and differentiation between countries, as well as spatial genetic divergence in accordance to potential anthropogenic and/or natural barriers.

Although stone marten is a very abundant species in Slovenia and Croatia, different structures (e.g., natural and infrastructure barriers, settlements, island) may affect and reduce its migration/dispersal patterns. Therefore, identification of gene flow enabling estimation of species dispersal potential and connectivity of populations may help to understand the nature of species subpopulation structure and possible limitations of its functionality. Detailed population and landscape genetic studies, using microsatellites, will contribute to a science-based management of the species in Slovenia and Croatia.

¹Fakulteta za naravoslovje in matematiko,
Univerza v Mariboru, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenija

²Inštitut za fiziologijo, Medicinska fakulteta,
Univerza v Mariboru, Taborska ulica 8, 2000 Maribor, Slovenija
polona.kovacic1@um.si

Polona Kovačič^{1,2}, Andraž Stožer², Maša Skelin Klemen², Jurij Dolensek^{1,2}
**PATOHISTOLOŠKE SPREMEMBE IN DINAMIKA ZNOTRAJCELIČNIH
KALCIJEVIH OSCILACIJ CELIC BETA TREBUŠNE SLINAVKE V
MIŠJEM MODELU AKUTNEGA PANKREATITISA**

Ključne besede: trebušna slinavka, akutni pankreatitis, kalcij, celice beta, inzulin

Izvleček: Akutni pankreatitis (AP) je akutno vnetje eksokrinega dela trebušne slinavke, ki lahko povzroči nastanek sladkorne bolezni, vendar natančen mehanizem tega ni popolnoma znan. V splošnem velja, da se število funkcionalno aktivnih celic beta zmanjšuje z naraščajočo nekrozo acinarnih celic, kar vodi v okvarjeno sekrecijo inzulina iz celic beta in sladkorno bolezen. Mišji modeli so pogosto uporabljeni za proučevanje AP in vpliva AP na druga tkiva. Najpogosteje sprožimo AP v mišjih modelih z i.p. injiciranjem ceruleina (analog hormona holecistokinina), ki sproži akutno vnetje zaradi prekomerne stimulacije acinarnih celic. Ta pristop smo uporabili tudi v pričujoči raziskavi na odraslih samcih miši linije NMRI in ugotovili, da je bilo zaradi AP prizadeto eksokrino tkivo dvanajstničnega, gastričnega in spleničnega dela slinavke, medtem ko so bili Langerhansovi otočki histološko intaktni. Med posameznimi deli slinavke nismo opazili razlik v stopnji histoloških poškodb. V raziskavi smo razvili nov pristop ocenjevanja stopnje nekroze tkiva z metodo določanja živosti z Live Dead

testom na intaktnih (nefiksiranih) tkivnih rezinah. Ker tkivne rezine niso histološko fiksirane, lahko ocenimo stopnjo obsega nekroze sočasno s funkcionalnimi meritvami aktivnosti celic beta. V ta namen smo proučevali dinamiko znotrajcelične koncentracije kalcijevih ionov v celicah beta v akutno pripravljenih tkivnih rezinah trebušne slinavke. Osredotočili smo se na stabilno fazo plato odziva po draženju z glukozo, ko celice beta kažejo regularne hitre kalcijeve oscilacije. AP je povzročil povečanje aktivnega časa oscilacij med draženjem z različnimi koncentracijami glukoze (6, 7, 8, 10, 12, 16 mM), tj. krivulja, ki povezuje koncentracije glukoze in odziv celic, se je premaknila v levo. Če povzamemo, se lahko ocenjevanje obsega nekroze z uporabo komercialno dostopnega testa Live Dead uporablja kot merilo za ocenjevanje stopnje AP v študijah, ki vključujejo snemanje živih celic, hkrati pa si prizadevamo, da bo postalo standardno orodje v prihodnjih študijah patofiziološke AP na živalskih modelih.

USTNE PREDSTAVITVE/BIOLOŠKI MODUL ORAL PRESENTATIONS/BIOLOGICAL MODULE

Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije,
Univerza na Primorskem, Koper, Slovenija
**minja.krstic.vranje@gmail.com*

Minja Krstić*, Elena Bužan

ODLOV IN SPREMLJANJE ZGODNJE SMRTNOSTI MLADIČEV EVROPSKE SRNE V SUBMEDITERANSKI SLOVENIJI

Ključne besede: evropska srna, mladiči, zgodnja smrtnost, navadna lisica, košnja

Izvleček: Evropska srna/srnjad je ena najbolj razširjenih vrst kopitarjev v Evropi in predstavlja najpomembnejšo lovsko upravljavsko vrsto. Pomembno je, da se populacije spremljajo in se oblikujejo načrti trajnostnega upravljanja, ki so podprti z zanesljivimi podatki. Ker novo skoteni mladiči predstavljajo potencialne rekrute za populacijo, je analiza obsega, časa in vzrokov neonatalne umrljivosti osrednjega pomena pri preučevanju populacijske dinamike. V mnogih primerih v tujini se je izkazalo, da je plenjenje mladičev lahko obsežno in da ima močan omejevalni učinek na rast populacije. V magistrskem delu smo na območju Ankarana, Podpeči in Zazida z uporabo brezpilotnega letalnika (drona) iskali novorojene mladiče srnjadi. Ulovljenim mladičem smo na uho namestili senzor in jih vsakodnevno spremljali z napravo VHF Biotracker. V Ankaranu je en mladič umrl zaradi plenjenja (verjetno navadne lisice), drugi pa je umrl zaradi košnje na območju Zazida in so njegove ostanke kasneje našli srednje veliki plenilci (lisica). Na podlagi izkušenj in podatkov s terena lahko zaključimo, da so dron,

ušesni senzorji in Biotracker učinkoviti pripomočki za iskanje, odlov, označevanje in spremljanje mladičev srnjadi in da je v submediteranski Sloveniji stopnja zgodnje smrtnosti mladičev povečana zaradi prisotnosti plenilcev in košnje na območjih intenzivnega kmetijstva. Preučevanje stopnje zgodnje smrtnosti mladičev srnjadi bi v prihodnosti doprineslo k boljšemu razumevanju celotne populacijske dinamike vrste in ugotavljanju odnosa med plenilci in plenom.

Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije,

Univerza na Primorskem, Glagoljaška ulica 8, Koper, Slovenija

*berisha.flora2000@gmail.com

Flora Berisha Strašek*, Maša Žvelc

UPORABA EMDR PRI SPOPADANJU Z IZGUBO, ŽALOVANJEM, MOTNJAMI ŽALOVANJA

Ključne besede: EMDR, izguba (bližnje osebe), (anticipatorno) žalovanje, motnje žalovanja, vztrajna kompleksna motnja žalovanja

Izvleček: Žalovanje je naravni proces, odziv na doživeto izgubo. Izguba bližnje osebe je življenjski dogodek, ki ga prej kot slej izkusi skorajda vsak. Doživeta izguba in žalovanje je lahko za posameznika izredno težavno, tudi travmatično. Proces žalovanja po navadi spremljajo neprijetna in zahtevna čustva ter telesni simptomi. Zaradi okoliščin nastale izgube in nekaterih drugih faktorjev lahko pride tudi do motenj žalovanja, kot so vztrajna kompleksna motnja žalovanja, motnja dolgotrajnega žalovanja, ali pa se žalovanje začne že v pripravi na izgubo, čemur rečemo anticipatorno žalovanje. EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing) je vrsta psihoterapije, ki spada v skupino integrativnih psihoterapij. Uporablja se predvsem pri lajšanju čustvenih stanj, ki se pojavijo po travmatskih izkušnjah.

Namen naloge je preučiti vlogo in uporabnost EMDR-ja pri spopadanju z izgubo in kot tehniko, ki je lahko zaradi njenih specifičnih mehanizmov koristna kot podpora tehnika v lajšanju procesa žalovanja, kot tudi pri spopadanju s kompleksnejšimi motnjami žalovanja.

Naloga načenja in odgovarja na vprašanja, kot so: Kako lahko s pomočjo EMDR pripomoremo k lajšanju procesa žalovanja ob izgubi bližnje osebe? Kakšen je terapevtski potencial EMDR kadar gre za žalovanje in motnje žalovanja? V katerih primerih žalovanja je EMDR najbolj uporaben?

Naloga je sistematični pregledni članek; po iskanju po specifičnih podatkovnih bazah so bili s pomočjo prizma modela izbrani ustrezni viri, ki jih je v osrednjem delu 20.

Rezultati prikazujejo uporabnost EMDR-ja pri spopadanju z izgubo in motnjami žalovanja in v katerih primerih je ta tehnika še posebej učinkovita. Ponujajo odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja. Pomembnost naloge za širšo javnost in znanost je v tem, da označuje EMDR kot pomoč in podporo žalujočim posameznikom. Raziskuje njen potencial pri motnjah žalovanja in s tem žalujočim posameznikom omogoči ponovno zaživeti in najti smisel tudi po izgubi, ter bolj kakovostno navzočnost med izgubljanjem bližnje osebe.

¹Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacije tehnologije,
Univerza na Primorskem, Glagoljaška 8, Koper, Slovenija

²Fakulteta za management,
Univerza na Primorskem, Izolska vrata 2, Koper, Slovenija

*tinkara.bolta@gmail.com

Tinkara Bolta^{1*}, Lina Šenica¹, Elara Udvanc¹, dr. Ana Arzenšek^{1,2}

ZAZNANI PSIHOLOŠKI UČINKI PRISOTNOSTI PSOV NA DELOVNEM MESTU

Ključne besede: psi, delovno mesto, organizacija, zaznani psihološki učinki

Izvleček: Mnoge raziskave potrjujejo terapevtske učinke živali na duševno in telesno zdravje, kar z uvedbo hišnim ljubljencem prijaznih praks s pridom izkoriščajo marsikatero organizacije v tujini in tudi pri nas. Prisotnost živali na delovnem mestu prinaša številne pozitivne, v nekaterih primerih pa tudi določene negativne, učinke. Zanimalo nas je, kateri so zaznani posredni in neposredni učinki prisotnosti psov v pisarni, kateri izmed teh učinkov so zaznani kot pozitivni in kateri kot negativni, pa tudi, kaj še vpliva na prisotnost in učinek prisotnosti psov ter kakšni so odnosi med posameznimi dejavniki in učinki. Raziskavo smo izpeljali v slovenski organizaciji, ki že dvajset let dovoljuje pse na delovnem mestu, in z njeno pomočjo ugotovili, kakšni so zaznani psihološki učinki take prakse. Za ta namen smo izpeljali polstrukturirane intervjuje z zaposlenimi. Ugotovili smo, da se neposredni učinki prisotnosti psa na delovnem mestu v izbrani organizaciji kažejo na področju stresa, vzdušja, razpoloženja, komunikacije, koncentracije in ugleda organizacije, posredne učinke pa zaposleni zaznavajo na področjih

odnosov, konfliktov, občutkov pripadnosti, produktivnosti in motivacije. Izmed naštetih učinkov je koncentracija edino področje, za katerega zaposleni zaznavajo negativen vpliv prisotnosti psa. Na samo prisotnost in učinke prisotnosti psov na delovnem mestu vplivajo specifičnost organizacije, odnos organizacije do psa, odnos posameznika do psa, lastnosti psa, odgovornost, nenapisana pravila, incidenti, lastništvo, prilagodljivost posameznika in odmori. Neposredni učinki prisotnosti psov se povezujejo ali vplivajo na posredne učinke. Odnosi med preostalimi dejavniki in učinki pa so precej kompleksni. Čeprav je bila v raziskavo vključena zgolj ena organizacija, kažejo ugotovitve, za razliko od predhodnih raziskav, tudi povezave med dejavniki in učinki, poleg tega pa dajejo globlji vpogled v učinke prisotnosti psov v dotični organizaciji. Menimo, da so izsledki raziskave lahko uporabni drugim delovnim organizacijam v Sloveniji kot spodbuda za uvedbo hišnim ljubljencem prijaznih praks.

USTNE PREDSTAVITVE/PSIHOLOŠKI MODUL

ORAL PRESENTATIONS/PSYCHOLOGICAL MODULE

¹Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacije tehnologije,
Univerza na Primorskem, Glalogliška 8, Koper, Slovenija
*sanda.bevcar99@gmail.com

Sanda Bevčar^{1*}, Ernest Ženko¹

DEJAVNIKI IGRALNICE, KI SE LAHKO NADZORUJEJO ZA NAMENE SPREMEMBE VEDENJA OBISKOVALCEV

Gljučne besede: igralnica, igralni salon, dejavniki, psihološki odziv, vedenje

Izveček: V slovenskem prostoru za opis prostora, kjer se igrajo različne igre na srečo, največkrat uporabimo izraz kazino. Poleg tega obstajata tudi dva nekoliko bolj uradna izraza, in sicer igralnica ter igralni salon, ki se med seboj ločita po velikosti in igrah, ki jih lahko izvajata. Za dobro počutje gostov in čim večji zaslužek podjetja je pomembno, da je igralnica oziroma igralni salon pravilno zasnovan. Raziskave na tem področju se največ osredotočajo na dobro postavitev igralniškega interjerja, predvsem na razlike med »Playground« in »Gaming« slogoma. Poleg tega lahko na psihološki odziv obiskovalcev vplivajo tudi drugi vizualni, zvočni in vohalni dražljaji ter gostinska ponudba igralnic. V tem prispevku avtorica naredi pregled obstoječe literature na področju povezav med dejavniki igralnice/igralnih salonov in psihološkim odzivom obiskovalcev. Raziskave so nekoliko bolj naklonjene »Gaming« slogu, vendar z določenimi prilagoditvami, ki so opisane v prispevku. Za pomembne dejavnike, ki vplivajo na količino porabljenega denarja in časa v igralnici, so se izkazali tudi drugi, že prej

našeti dražljaji. V prihodnje bi bilo koristno raziskati nove strategije postavitve igralniškega interjerja, ki bi igralnicam oziroma igralnim salonom omogočile še optimalnejše delovanje, ob enem pa ne bi povzročale stisk pri obiskovalcih. Prav tako je pomembno, da se nadaljnje raziskave osredotočijo tudi na manjše detajle, kot je na primer vonj, ki se je izkazal za zelo vplivnega. Kot pomemben dejavnik za prihodnje raziskave se, v že izvedenih raziskavah, pojavlja tudi vloga nasičenosti igralnice z ljudmi.

Matic Cizel

SO KRATKE PSIHOEDUKACIJSKE DELAVNICE LAHKO UČINKOVITA OBLIKA PODPORE PRI DEPRESIJI IN TESNOBI?

Ključne besede: psihoedukacija, depresija, tesnoba, zdravstveni sistem

Izvleček: Na primarni zdravstveni ravni sta depresija in tesnoba najpogosteje zabeleženi duševni motnji v Sloveniji, povezani z osebnim trpljenjem, znižano kakovostjo življenja in visokimi stroški zaradi izgube produktivnosti. Za depresijo bo v življenju zbolela vsaka šesta oseba, vsaka tretja pa bo izkusila obliko tesnobnih motenj. Dostopni podatki kažejo, da ustrezno strokovno pomoč prejme manjšina pomoči potrebnih. Zaradi pogostosti motenj, z njimi povezanega bremena in ovir pri iskanju ustrezne pomoči, strokovnjaki opozarjajo na potrebo po kratkih, dostopnih in učinkovitih oblikah podpore. V zdravstvene domove v Sloveniji je bila na nacionalni ravni leta 2014 implementirana psihoedukacijska delavnica »Podpora pri spoprijemanju z depresijo«, dve leti kasneje pa je sledila še delavnica »Podpora pri spoprijemanju s tesnobo«.

Zato je osrednji namen raziskave ugotoviti, ali lahko kratki psihoedukacijski delavnici predstavljata učinkovito obliko podpore, in sicer s spremljanjem, kako je izražena simptomatika motnje ter s spremljanjem nekaterih drugih indika-

torjev duševnega zdravja. V raziskavi je sodelovalo 197 oseb iz dvanajstih zdravstvenih domov: 124 udeležencev delavnic ter 73 oseb s čakalnega seznama, ki so pred in po vključitvi izpolnili vprašalnike, ki se nanašajo na depresivnost oz. tesnoba, znanje o duševnem zdravju, stigmatizacijo, z zdravjem povezano kakovost življenja, zadovoljstvo z življenjem in duševno blagostanje ter obsežen anketni vprašalnik za dopolnitev podatkov.

Gre za prvi sistematični pregled učinkov obeh psihoedukacijskih delavnic v našem prostoru. Delavnici sta precej krajši od primerljivih tujih, zato bomo z raziskavo skušali odgovoriti na pomembno vprašanje, ali so tudi krajše psihoedukacijske delavnice, kakršni sta slovenski, implementirani v primarni zdravstveni sistem, lahko učinkovita oblika podpore.

USTNE PREDSTAVITVE/PSIHOLOŠKI MODUL

ORAL PRESENTATIONS/PSYCHOLOGICAL MODULE

¹Oddelek za psihologijo, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije,
Univerza na Primorskem, Glagoljaška 8, 6000 Koper, Slovenija
**89201136@student.upr.si*

Eva Jerlah^{1*}, Vlasta Novak Zabukovec¹

PSIHOLOŠKI MEHANIZMI UČINKA PREPROSTE IZPOSTAVLJENOSTI NA NAKUPNE ODLOČITVE

Gljučne besede: Psihologija marketinga, učinek preproste izpostavljenosti, pozornost, nezavedno odločanje

Izvleček: Učinek preproste izpostavljenosti je psihološki pojav, pri katerem posameznik razvije preference za dražljaje, katerim je bil večkrat izpostavljen. Pojav je prvi utemeljil Robert Zajonc leta 1968, ko je raziskoval spremembo v preferencah oziroma odnosu do artikla ob nezavedni izpostavljenosti. Psihologija marketinga se ukvarja s preučevanjem psiholoških vidikov na nakupne odločitve, vedenje potrošnika, vlogo čustev, motivacije in pozornosti v kontekstu oglaševanja. Ugotavljali smo, kako učinek preproste izpostavljenosti artiklom in njihovo pozicioniranje vpliva na vedenje in odločanje posameznika. Pri raziskovanju smo se omejili na fizične artikule, brez živil, zdravil in drugih življenjsko pomembnih izdelkov. Vire smo iskali po spletnih brskalnikih PubMed, ScienceDirect, Taylor & Francis Online in APA PsychNet ter s pomočjo citatov izvirnih člankov o učinku izpostavljenosti. Po izboru najprimernejših raziskovalnih člankov, smo jih v analizo vključili 35. Ključne ugotovitve večine raziskav podpirajo teoretična izhodišča in potrjujejo pozitiven učinek izpostavljenosti dražljajev pri obli-

kovanju preferenc do njih. Čustveni procesi delujejo neodvisno od kognitivnih, zato je oblikovanje pozitivnih občutkov do dražljaja možno kljub nezavedanju dražljajev. Učinek preproste izpostavljenosti krepijo socialna motivacija, referenčna skupina in pozitivna čustva ter razpoloženje. Pri obdelavi oglaševalskih informacij prihaja do razlik med spoloma, pri čemer so moški na splošno bolj dovzetni za učinek preproste izpostavljenosti. Lokacija oglasa (na levi ali desni strani) potrjuje razlike med spoloma pri hemisferni obdelavi dražljajev. Rezultati oglasom nudijo vpogled v pomen preproste izpostavljenosti za doseganje marketinških ciljev in predstavljajo izhodišče za raziskovanje ter razvijanje inovativnih tehnik spodbujanja nakupnih odločitev. Poznavanje psiholoških mehanizmov v ozadju prispeva k razumevanju in napovedi vedenja potrošnikov.

Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije,
Univerza na Primorskem, Glagoljaška 8, Koper, Slovenija
*anajakos99@gmail.com

Anaja Kos*, Stephan E. Vogel

LEARNING TO ADJUST: HOW METACOGNITIVE CONTROL AND THE ABILITY TO ADJUST CALCULATION STRATEGIES RELATES TO ARITHMETIC LEARNING IN ADULTHOOD

Key words: post-error slowing, post-error improvement in accuracy, arithmetic learning, metacognitive control, strategy adjustment

Izvleček: The basic arithmetic skills are vital for both, academic accomplishments, as well as to handle everyday activities. Metacognitive control ability – how well we can influence the cognitive processes and flexibly adjust or self-regulate them – to adjust to errors builds an important part of its learning. One of cognitive processes is strategy adjustment, which proved not to be as important while solving simple arithmetic problems. Nevertheless, it has been postulated that if we manage to put together a setting, where a person can use different strategies to find a correct answer while learning a new algorithm, we may be able to see that simple solutions do not bring out the best results anymore, but the strategy adjustments do. In this study, we have looked at whether the ability to adjust (1) speed of answering (post-error slowing), (2) attention for performing (post-error improvement in accuracy), or (3) a strategy after committing an error, influences the learning ability in a pound arithmetic learning task in the young adult population ($N = 40$). In this task, participants were learning

to use an algorithm ($2 * B - A + 3$ presented as problems $A \# B$ with A and B being different numbers). We found that participants who were quicker at answering (had less post-error slowing) and, contrary to our expectations, were not prone to changing the strategy exhibited better arithmetic learning ability. At the same time these two characteristics did not predict the learning progress over time. This shows that through learning we need fewer and fewer adjustments to get to the right answer. In future studies, there is still a need to uncover what role the attentional processes (post-error improvement in accuracy) might play in an arithmetic learning setting and whether these findings could be replicated.

¹Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije,
Univerza na Primorskem, Glagoljaška 8, Koper, Slovenija
*kaja.kosi1999@gmail.com

Kaja Kosi^{1*}, Vita Poštuvan¹

ZNANJE IN KOMPETENCE NA PODROČJU DUŠEVNIH STISK IN SAMOMORA PRI STROKOVNEM OSEBJU, KI NUDI OSKRBO STAREJŠIM

Ključne besede: vratarji sistema, duševna stiska, samomor, kompetence, starejši

Izveček: Ključno vlogo pri prepoznavanju duševnih stisk in preprečevanju samomora starejših ima strokovno osebje, ki nudi oskrbo starejšim, saj ti pogosto prihajajo v stik z ranljivimi posamezniki oz. starejšimi. Zaradi pogostega srečevanja z osebami, ki doživljajo osebne stiske ali kažejo znake samomorilnega vedenja, lahko strokovnemu osebju pripišemo vlogo vratarjev sistema. Za uspešno posredovanje in nudenje pomoči vratarjev so zato potrebna ustrezna znanja in kompetence na področju duševnega zdravja in interveniranja. Namen preglednega članka je bilo ugotoviti, kakšna je pismenost vratarjev sistema na področju duševnega zdravja ter katera znanja in kompetence potrebujejo za uspešno reagiranje ob pojavu duševnih stisk in samomorilnega vedenja pri oskrbovancih. Viri so bili pridobljeni v obdobju od maja 2022 do julija 2022 iz podatkovnih baz PubMed in Google Scholar. Za končno analizo je bilo uporabljenih enajst virov. Ugotovljeno je bilo, da je pismenost vratarjev sistema na področju duševnih stisk pomanjkljiva, in sicer jim najbolj primanjkuje specifičnih znanj,

kot so: poznavanje simptomov duševnih motenj in načinov za posredovanje ob njihovem pojavu. Pomanjkljivo je tudi znanje o dejavnih tveganja in o varovalnih dejavnikih. Kot pomembne kompetence so bile prepoznane: kompetence na področju komunikacije, kompetenca za pristop k osebi s samomorilnim vedenjem, sposobnost prepoznave samomorilnega vedenja in iskanja pomoči ter nadzorovanje osebe po identifikaciji samomorilne ogroženosti. Prav tako sta pomembni tudi pedagoška kompetenca in kompetenca na področju promocije duševnega zdravja. Preprečevanje duševnih stisk in samomora pa pogosto ovirajo negativni odnosi do duševnega zdravja, in sicer s strani strokovnega osebja, oskrbovancev ali celo svojcev. Pregled literature lahko torej služi kot podlaga za nadaljnje raziskovanje na področju samomora med starejšimi in kot pomoč pri razvijanju ustreznih intervencij za strokovno osebje oz. vratarje sistema, ki nudijo oskrbo starejšim.

¹Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije,
Univerza na primorskem, Glagoljaška 8, 6000 Koper, Slovenija
*89211151@student.upr.si

Karmen Kravanja^{1*}, Jerneja Lovšin¹, dr. Mateja Markl¹ DEPRESIVNA MOTNJA V OTROŠTVU

Ključne besede: depresivna motnja, otroštvo, dejavniki tveganja, psihoterapija in zdravljenje

Izvleček: Depresivna motnja je v svetu razširjena motnja razpoloženja, ki se pojavlja že v razvojnih obdobjih otroštva. Namen prispevka je pregled literature, s katero smo želeli podati informacije o začetkih raziskovanja depresivne motnje v otroštvu, pojavnosti, dejavnikih in teorijah o nastanku depresije pri otrocih, simptomih in diagnozi, komorbidnosti ter najpogostejših oblikah terapije. Da bi pridobili informacije o depresivni motnji v otroštvu, smo uporabili spletno dostopne knjige in znanstvene članke, ki so objavljeni v znanstvenih revijah.

Po pregledu literature smo ugotovili, da segajo začetki zanimanja za depresivno motnjo pri otrocih v leto 1934. Podatki kažejo, da število otrok, ki trpijo za depresivno motnjo, s starostjo narašča, pri čemer je pojavnost med deklicami in dečki enaka. Literatura navaja, da na razvoj depresivne motnje sovpliva več dejavnikov, genetski (depresija pri starših) in nevrobiološki dejavniki (porušeno ravnovesje nevrotansmitorjev), okoljski (stresni življenjski dogodki (zloraba v otroštvu, izgube)), psihološki dejavniki tveganja (negativen slog mišljenja, visoko izražena

čustvena disregulacija, nizka čustvena odpornost, osebnostne lastnosti, na primer visoko izražen nevroticizem in nizko izražena ekstravertnost, visoko izražena ruminacija, nizko izraženo sočutje do sebe in hvaležnost) ter socialni dejavniki tveganja (vpliv družine (odnosi v družini, stil navezanosti), kakovost in družbena sprejemljivost med vrstniki, zaznano zanemarjanje in nižja čustvena podpora prijateljev in družine). Za diagnosticiranje depresivne motnje pri otrocih klinični psiholog uporablja klinični intervju, diagnostične teste in intervju z otrokovimi starši, skrbniki, negovalci in učitelji. Depresivna motnja pri otrocih je lahko komorbidna z anksioznimi motnjami, motnjami separacijske anksioznosti, motnjami pomanjkanja pozornosti s hiperaktivnostjo (ADHD), disruptivnimi motnjami, motnjami hranjenja in enurezo/enkoprezo. Literatura kaže, da se možnosti zdravljenja in terapij depresivne motnje pri otrocih razlikujejo glede na stopnjo resnosti depresivne motnje (blaga, zmerna ali huda oblika) in starost otroka. V prispevku navajamo v literaturi navedene omejitve pri diagnozi, terapiji in zdravljenju depresivne motnje pri otrocih.

Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije,
Univerza na Primorskem, Glagoljaška ulica 6, 6000 Koper, Slovenija
**evakrebl@gmail.com*

Eva Krebl*, Tina Tinkara Peternelj

NEVROPREHRANA ZA PSIHOFIZIČNO ZDRAVJE ČLOVEKA

Ključne besede: nevroprehrana, možgani, čustva, vonj, barva

Izveček: Prehrana ima velik vpliv na možgane in počutje človeka. Opravljen je bil pregled obstoječe znanstvene literature s področja nevroprehrane, z namenom preučiti, kakšen vpliv ima uživanje nevroprehrane na delovanje možganov. Cilj našega raziskovanja je bil bolje razumeti povezavo med nevroprehrano in možgani ter ugotoviti vpliv drugih dejavnikov, kot sta barva in vonj, na izbiro hrane v povezavi z našim razpoloženjem. Najnovejše raziskave kažejo, da hrana vpliva na zdravje možganov, krepi duševno zdravje, podpira imunski sistem in preprečuje razvoj nevrodegenerativnih bolezni. Nevroprehrana vključuje živila, ki potencialno koristno vplivajo na strukturo in delovanje možganov (uravnavanje živčnih prenašalcev, energije, antioksidantov, opora možganskim celicam). V nadzor prehranjevanja je vključen hipotalamus, ki ima pomembno vlogo pri regulaciji lakote in sitosti ter uravnavanju metabolizma. Sodeluje tudi pri absorpciji hranilnih snovi v telesu, vključno s hormoni, (grelin, leptin in inzulin). Hrana, ki jo uživamo, ima vpliv tudi na črevesje. Črevesje vsebuje kompleksen ekosistem mikroorganizmov, ki

tvorijo črevesno mikrobioto, ta pa med drugim vpliva na izločanje hormonov, imunski sistem in vagusni živec, kar posledično vpliva na možgane, razpoloženje in vedenje človeka. Različne študije so pokazale, da lahko z izbiro hrane, ki vsebuje določene snovi (aminokisliline, omega-3 maščobne kisline, triptofan, kofein...), vplivamo na različne živčne prenašalce, kot so dopamin, serotonin, noradrenalin in GABA, ter tako potencialno izboljšamo svoje počutje. Raziskave navajajo, da imata vonj in barva hrane pomembno vlogo pri izbiri hrane in da lahko pozitivno vplivata na naše počutje. Vonj lahko sproži spomine, asociacije, vpliva na apetit in proizvodnjo hormonov. Barva hrane pa lahko spodbudi različne občutke v telesu (svetle barve povezujemo z občutki veselja, energije). Naša študija lahko pripomore k razumevanju vloge nevroprehrane, spodbujanju zdravih prehranjevalnih navad, preprečevanju in zdravljenju nevroloških bolezni ter uravnavanju razpoloženja. Pričakuje se, da se bodo kmalu razvile nove strategije prehranjevanja, ki bodo zasnovane na krepitevi zdravja možganov in preprečevanju razvoja bolezni.

Ema Kukovec^{1*}, Vlasta Novak Zabukovec¹

POVEZANOST STARŠEVSKEGA ALKOHOLIZMA IN ŠOLSKEGA USPEHA PRI OTROCIH V POZNEM IN SREDNJEM OTROŠTVU TER V MLADOSTNIŠTVU

Ključne besede: starševstvo, alkoholizem, učni uspeh, srednje in pozno otroštvo, mladostništvo

Izvleček: Namen našega prispevka je preučiti, ali se starševski alkoholizem povezuje s šolskim uspehom otrok v obdobju poznega in srednjega otroštva ter mladostništva, in kako se povezuje. V obdobju otroštva in mladostništva se vsak posameznik razvija na telesnem, kognitivnem, čustvenem, socialnem in moralnem področju, prav tako pa naraščajo in se nadalje razvijajo osebnostne značilnosti posameznika. Pomembno vlogo pri razvoju in delovanju na vseh področjih otrokovega oz. mladostnikovega življenja ima družinsko okolje, v katerem posameznik odrašča. Poleg družinskega okolja pa je v obdobju odraščanja pomemben prostor tudi šolsko okolje, kjer posamezniki preživijo veliko časa in gradijo svojo identiteto. Na otrokovo šolanje in učni uspeh imata družina in družinsko okolje močan vpliv. Starševski alkoholizem predstavlja neustrezno družinsko okolje za otrokov normativen razvoj, kar je posledično negativno za njegov učni uspeh. Opravili smo pregled literature in vključili vire, ki smo pridobivali od februarja 2023 do maja 2023, preko podatkovnih baz: ScienceDirect,

APA, Taylor & Francis Online in Wiley Online Library. Po izključitvi vseh neustreznih zadetkov in duplikatov smo vključili 43 člankov. Rezultati raziskav potrjujejo, da je učni uspeh otrok staršev alkoholikov nižji, da imajo otroci vedenjske težave, ki se kažejo v šoli, da obstaja večja verjetnost za izključitev iz šole ali da šolanje ne bodo mogli dokončati in da redkeje nadaljujejo šolanje na srednjih šolah oz. na fakultetah. Ugotovili so tudi, da zaradi starševskega alkoholizma obstajajo posredni dejavniki, kot so socialno ekonomski status družine, brezposelnost staršev, nasilje v družini, odnosi s starši in nižja stopnja izobrazbe staršev, ki se povezujejo z nižjim učenim uspehom otrok staršev alkoholikov. Rezultati izvedenih raziskav in pregled literature so lahko podlaga za nadaljnje raziskave, v katerih bi preučevali vpliv starševskega alkoholizma na učni uspeh pri slovenskih otrocih in ali ima na učni uspeh otroka večji vpliv materin ali očetov alkoholizem.

USTNE PREDSTAVITVE/PSIHOLOŠKI MODUL

ORAL PRESENTATIONS/PSYCHOLOGICAL MODULE

UP FAMNIT, Glagoljaška 8, 6000 Koper, Slovenija
*vesna.logonder@gmail.com

Vesna Logonder*, Tina Tinkara Peternej PRETIRANA IZPOSTAVLJENOST ZASLONOM, SPREMEBE MOŽGANSKE STRUKTURE IN VPLIV NA KOGNITIVNE, SOCIALNO-ČUSTVENE IN VEDENJSKE SPOSOBNOSTI PREDŠOLSКИH OTROK

Ključne besede: predšolsko obdobje, naprave z zasloni, nevroplastičnost, kognicija, vedenje

Izvleček: "Nevroplastičnost", ki zajema spremembe strukture in delovanja možganov, je pogosto omenjen fenomen v argumentih za in proti vseprisotnosti naprav z zasloni, kot so pametni telefoni, tablični ali prenosni računalniki, televizorji in DVD predvajalniki, v naših življenjih. Zanimalo nas je, kako pretirana uporaba zaslonov vpliva na razvoj in vedenje predšolskih otrok in ali se to odraža v spremenjeni strukturi in delovanju možganov. Zasloni vse pogosteje nadomeščajo temelj socialno-čustvenega razvoja, igro, in izpodrivajo telesno dejavnost. Uporaba zaslonov prekine socialne interakcije, ki so bistvene za optimalno rast možganov in razvoj kognitivnih in samoregulacijskih sposobnosti v zgodnjem otroštvu. Ob prepogosti uporabi naprav z zasloni prihaja do zamud pri doseganju razvojnih mejnikov, slabšajo pa se tudi motorične sposobnosti. Potencialni škodljivi učinki vključujejo še motnje spanja, okrepljene simptome pomanjkanja pozornosti, oslABLJENO čustveno in socialno inteligenco ter sposobnosti kratkoročnega spomina, socialno izolacijo, sedentarno vedenje in debelost,

slabši učni uspeh oz. akademske dosežke. Senzomotorične izkušnje gledanja zaslonov spremenijo mikrostrukturno celovitost bele možganovine in delov, ki so odgovorni za jezik in pismenost. Lahko vodijo v digitalno zasvojenost, ki jo spremljata spremenjena serotoninska in dopaminska sinaptična plastičnost, disfunkcionalna pa postane tudi presnova melatonina in vitamina D. Vzorci uporabe zaslonov se razvijejo že zelo zgodaj, v obdobju izjemne plastičnosti otroških možganov. Strokovnjaki so zasnovali smernice uporabe, ki mlajšim od dveh let priporočajo izogibanje zaslonom. Med drugim in petim letom starosti naj bodo otroci preko zaslonov izpostavljeni le visokokakovostnim vsebinam, ob prisotnosti staršev in do največ ene ure dnevno, pri čemer naj uporaba narašča sorazmerno s starostjo. Spoznanja naše raziskave bi lahko pripomogla k ozaveščanju predvsem staršev in skrbnikov o pomembnosti preiščljenega uvajanja uporabe zaslonov pri otrocih, saj imajo kot otrokov zgled in kot vzgojitelji velik vpliv na psihofizični razvoj in vedenje svojih otrok.

¹UP FAMNIT, Glagoljaška ulica 8, 6000 Koper, Slovenija

²UP PEF, Cankarjeva ulica 5, 6000 Koper, Slovenija

* katarina.m191@gmail.com

Katarina Marjanović^{1*}, Katja Vrhunc Pfeifer², Mateja Marovič² NA TRAVMO OSREDOTOČENA VEDENJSKO-KOGNITIVNA TERAPIJA

Ključne besede: travma, vedenjsko-kognitivna terapija, starši, otroci, skupinska terapija

Izvleček: Na travmo osredotočena vedenjsko-kognitivna terapija (ang. Trauma-Focused Cognitive Behavioral Therapy – TF-CBT) je ena izmed najbolj razširjenih intervencij za duševno zdravje otrok in mladostnikov. Gre za intervencijo, v kateri sodelujejo otrok in starši, sestavljena je iz zaporednih 90-minutnih tedenskih srečanj. Klinični psiholog vodi otroka skozi serijo osmih komponent. Omenjene komponente vključujejo: psihoedukativne in starševske veščine (P), sprostitve (R), čustveno izražanje in regulacijo (A), kognitivno obvladovanje (C), razvoj in obdelavo pripovedi o travmi (T), postopno izpostavljenost »in vivo« (I), skupne seje starš/otrok (C) in izboljšanje varnosti oz. prihodnji razvoj (E). Vključenost staršev je sestavni del na travmo osredotočene vedenjsko-kognitivne terapije, kjer starši prejmejo časovno enako dolgo terapijo kot otroci. Terapevt na vsakem srečanju s staršema predeluje enako komponento, kot jo je osvojil njihov otrok, z namenom, da lahko med tednom (v času, ko ne obiskujejo terapije) skupaj vadijo in integrirajo dano komponento v otrokovo življenje. Na podlagi iskanja po specifičnih podat-

kovnih bazah, je bilo s pomočjo prizma modela izbranih 20 člankov, s katerimi smo oblikovali sistematični pregledni članek. Namen našega prispevka je preučiti in sistematično pregledati dokaze o vplivih na travmo osredotočene vedenjsko-kognitivne terapije na zmanjšanje simptomov posttravmatskega stresa, depresije in vedenjskih težav pri otrocih in mladostnikih, ki so preživeli vsaj en travmatičen dogodek. Namen je tudi spoznati vlogo staršev v terapiji in njeno učinkovitost. Številne študije dokazujejo, da je vključenost staršev v terapevtski proces pomembno prispevala k pozitivnemu rezultatu pri zdravljenju travmatiziranih otrok. Ugotovili smo, da je na travmo osredotočena vedenjsko-kognitivna terapija dragocen pripomoček za zmanjšanje s travmo povezanih simptomov pri otrocih, ki so doživeli travmo, kot so: posttravmatska stresna motnja, depresija, anksioznost, poskus samomora ali samomor. Kljub učinkovitosti pristopa le-ta v Sloveniji še ni znan, zato želimo z našim prispevkom doprinesiti k prepoznavnosti pristopa in ozaveščanju ter opolnomočenju slovenskega psihoterapevtskega prostora.

USTNE PREDSTAVITVE/PSIHOLOŠKI MODUL

ORAL PRESENTATIONS/PSYCHOLOGICAL MODULE

¹Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije,
Univerza na Primorskem, Glagoljaška ulica 8, 6000 Koper, Slovenija
**renepaskal.miholac@gmail.com*

Rene Paskal Miholač^{1*}, dr. Mateja Markl¹

DRUGE SPECIFICIRANE MOTNJE PREHRANJEVANJA ALI HRANJENJA

Ključne besede: motnja bruhanja, Prader-Willijev sindrom, sindrom nočnega hranjenja, ortoreksija nervoza, bigoreksija

Izvleček: Motnje hranjenja so resne psihiatrične motnje, ki pomembno škodljivo vplivajo na posameznikovo fizično zdravje in ovirajo njegovo psihosocialno funkcioniranje. Glavna značilnost motenj hranjenja so abnormalni vzorci prehranjevanja in drugih vedenj z namenom manipuliranja s telesno maso. V zadnjih 50 letih je opazen močan porast motenj hranjenja. Prav tako so psihiatrične komorbidnosti prisotne pri več kot 70 odstotkih pacientov z motnjo hranjenja, med katerimi so najpogostejše motnje razpoloženja in osebnosti, anksioznost ter odvisnost od alkohola ali drugih substanc.

Namen našega raziskovalnega dela je bil ugotoviti osnovne opozorilne znake motenj hranjenja na splošno, rizične faktorje, ki povečajo možnosti za pojav le-teh, in opisati druge specificirane motnje prehranjevanja ali hranjenja, ki so dodane v prenovljeni verziji Diagnostičnega in statističnega priročnika.

Opozorilni znaki vseh motenj hranjenja zajemajo spremembe v vedenju, spremembe v mišljenju in občutkih ter telesne spremembe. Dejavnike tveganja za

pojav motenih prehranjevalnih vzorcev delimo v tri skupine: družinske, socialno-kulturne ter biološko genetske. Slednji poleg telesne teže zajemajo tudi osebnostne poteze, med katerimi so s pojavom motenj hranjenja najpogostejše korelirani perfekcionizem, obsesivnost, kompulzivnost, impulzivnost, rigidnost, potreba po kontroli in emocionalna zavrtost.

Diagnostični in statistični priročnik V ter Mednarodna klasifikacija bolezni XI trenutno definirata šest glavnih motenj hranjenja. Med najpogostejše motnje hranjenja sodijo anoreksija nervoza, bulimija nervoza in kompulzivno prenažanje. Tem so dodali tudi tri motnje hranjenja, ki so bile predhodno primarno obravnavane kot otroške motnje. To so motnja prehranjevanja z izogibanjem in omejevanjem hrane, pica ter ruminacija hrane.

Druge specificirane motnje prehranjevanja ali hranjenja, podrobneje predstavljene v tem preglednem članku, so motnja bruhanja, Prader-Willijev sindrom, sindrom nočnega hranjenja, ortoreksija nervoza, pregoreksija ter bigoreksija.

Laura Primšar*, Gorazd Drevenšek

GLP-1 AGONISTI IN NJIHOV VPLIV NA SIMPTOME MOTENJ RAZPOLOŽENJA

Ključne besede: GLP-1, GLP-1 receptorski agonisti, razpoloženske motnje, liraglutid, GSK-3β.

Izveček: Po podatkih raziskav WHO iz let 2018-2022 narašča pojavnost razpoloženskih motenj, zato čedalje več pozornosti namenjamo odkrivanju novih pristopov za zdravljenje teh motenj. Sodobni farmakološki pristop za zdravljenje razpoloženskih motenj zajema različne predstavnike antidepresivov in litij kot stabilizator razpoložjenja. Ti pristopi temeljijo na hipotezah o motenem delovanju neurotransmiterjev, kot so serotonin, dopamin in glutamat. Zaradi omejene učinkovitosti in raznolikih neželenih učinkov se nove raziskave usmerjajo v proučevanje drugih učinkovin. GLP-1 receptorski agonisti so novejša skupina zdravil, ki se uporablja za zdravljenje metabolnih sindromov, kot sta diabetes tipa dve in debelost, ki sta pogosto povezani s pojavom razpoloženskih motenj. Omenjena zdravila delujejo na GLP-1 receptorje, preko katerih poteka uravnavanje metabolizma glukoze, v možganih pa sodelujejo tudi pri uravnavanju apetita. Ker nas je zanimalo kakšen vpliv imajo GLP-1 receptorski agonisti na simptome razpoloženskih motenj, smo naredili pregled raziskav na tem področju. Z iskanjem po bazah PubMed, ScienceDirect in COBISS+ smo

pridobili 12 empiričnih člankov. Rezultati kažejo, da terapija z GLP-1 receptorski agonisti vodi v: izboljšanje kognitivnih (izboljšanje spomina in prepoznave ter izvršilnih funkcij) in vedenjskih simptomov (zmanjšanje znakov manije, manj depresivnih stanj); zmanjšanje vnetja in stopnje oksidativnega stresa; povečanje izražanja nevrotrofičnih dejavnikov, kar se kaže tudi kot normalizacija procesa LTP in zmanjšanje apoptoze. Kljub omejenosti eksperimentalnih ugotovitev na glodalce, so tri študije, izvedene na ljudeh, uspele replirati ugotovitve o nevrotrofičnih učinkih. Poleg ugotovitev o učinkih, pa smo preko živalskih raziskav pridobili nov vpogled v mehanizem delovanja GLP-1 agonistov v možganskih procesih. Molekula GSK-3β, kot kaže, igra pomembno vlogo v vseh omenjenih učinkih, zaradi česar jo predlagamo kot najbolj obetavno tarčo raziskovanja v povezavi z razpoloženskimi motnjami. S pozitivnimi učinki na težo, gostoto kosti, razpoložjenje in kognicijo se GLP-1 agonisti kažejo kot obetaven dodatek k obstoječim farmakološkim terapijam za razpoloženske motnje, saj bi lahko antagonizirali in omilili neželene učinke različnih sodobnih antidepresivov.

Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije

Univerza na Primorskem, Glagoljaška 8, 6000 Koper, Slovenija

*polona.rihar25@gmail.com

Polona Rihar*, Vesna Jug

POZITIVNI ASPEKTI ŽIVLJENJA STARŠEV OTROK

S POSEBNIMI POTREBAMI

Ključne besede: starši, otroci s posebnimi potrebami, pozitivni aspekti, dejavniki prilagajanja, mehanizmi spoprijemanja

Izvleček: Starše otrok s posebnimi potrebami v strokovni literaturi in tudi med širšo javnostjo pogosto povezujemo s težavnim in stresnim življenjem, polnim omejitvev, ki jih v njihovo življenje prinese otrok s posebnimi potrebami. Številne študije opisujejo negativne aspekte življenja staršev otrok s posebnimi potrebami; tipe, vzroke in posledice stresorjev, ki negativno vplivajo na duševno in telesno zdravje staršev in družine. Cilj članka je narediti korak naprej in se osredotočiti na ugotovitve študij, ki vključujejo procese, s katerimi starši premagujejo negativne posledice ter dosegajo in vzdržujejo pozitivno percepcijo svojega življenja. V slovenskem prostoru je malo del, ki bi združevala tovrstne ugotovitve, zato naloga predstavlja potencialno podlago za razvoj novih intervencij in programov pomoči ter samopomoči za starše otrok s posebnimi potrebami. Rezultati teoretičnega članka vključujejo ugotovitve 27 strokovnih člankov pridobljenih iz osmih različnih podatkovnih zbirk. Zbrane ugotovitve nakazujejo na to, da starši otrok s posebnimi potrebami pogosto doživljajo

simptome, podobne posttravmatski stresni motnji, zato je tudi »okrevanje« podobno. Obstaja več dejavnikov, ki pripomorejo k temu in pozitivno vplivajo na percepcijo življenja staršev. Pri tem je izrednega pomena vloga sodelovanja v partnerstvu in socialna mreža podpore, ki je na razpolago družini, zastopanje in uveljavljanje otrokovih potreb ter pozitivna percepcija otrokove bolezni ali motnje. Vse to so dejavniki, ki so povezani s povečano stopnjo upanja pri starših ter posledično bolj uspešno strategijo spoprijemanja s stresnimi pogoji, kar pozitivno vpliva na samopodobo staršev in zadovoljstvo z življenjem. Ker pa sprotno in nenehno premagovanje težavnih pogojev ni lahka naloga za starše, je potencial nadaljnjih raziskav v iskanju načinov bolj celostne obravnave staršev otrok s posebnimi potrebami s strani zdravstvenih, socialnih in izobraževalnih institucij in v nudenju psihosocialne pomoči. Ta bi se morala začeti že pred/z otrokovim rojstvom in trajati celo življenje in vključevati tudi koncept razvijanja in vzdrževanja t. i. pozitivnih aspektov življenja.

Gaja Rupena*, Tina Tinkara Peternelj

RAZKROJ JAZA MED PSIHEDELIČNO IZKUŠNJO

Ključne besede: Razkroj jaza, psihedeliki, spremenjena stanja zavesti, mistična izkušnja

Izvleček: V zadnjih letih se močno povečuje zanimanje za raziskovanje psihedelikov in njihovih terapevtskih učinkov. V raziskovalni nalogi se bomo osredotočili predvsem na razkroj jaza, kot osrednji proces psihedelične izkušnje. Osrednji namen raziskovalne naloge je opredeliti razkroj jaza, ki ga bomo poskušali povezati z nevrobiološkimi procesi v možganih, in nazadnje opisali terapevtske učinke razkroja jaza med psihedelično izkušnjo. Znanstvena in strokovna literatura je bila iskana v spletnih bazah PubMed, ScienceDirect in Google Scholar, s pomočjo sledečih iskalnih besed: "Psychedelics AND ego death OR ego dissolution", "Psychedelics AND ego OR self", "Psychedelics AND mystical experience", "Psychedelic therapy".

Razkroj jaza je proces, za katerega so značilni občutki brezmejnosti, enosti in spojenosti z okolico. Z nevroznanstvene perspektive je razkroj jaza povezan z manjšo povezljivostjo mreže privzetega delovanja in medio-temporalnih režnjev ter parahipokampusu in retrosplenialnega korteksa. Mehanizem, prek katerega psihedeliki izzovejo terapevtske spre-

membe, še ni popolnoma znan, vendar raziskave nakazujejo na pomembnost območij, povezanih z občutkom jaza in možgansko nevroplastičnostjo. Terapevtski učinki razkroja jaza med psihedelično izkušnjo se kažejo v spremenjenem odnosu do življenja in sveta, spremenjenem socialnem vedenju, razpoloženju in predstavi o sebi. Vsi omenjeni dejavniki prispevajo k dolgotrajnim psihološkim spremembam psihoterapevtske narave, ki jih posamezniki pogosto opredelijo kot najpomembnejše izkušnje njihovega življenja. Ob uporabi psihedelikov so prisotna tveganja, ki so običajno bolj psihološka kot fiziološka, vendar se zmanjšajo ob zmernih dozah psihedelika, v skrbno nadzorovanem, varnem in raziskovalnem okolju. Spoznanja raziskovalne naloge bodo pripomogla k razumevanju terapevtskih učinkov razkroja jaza, prav tako pa bodo tudi pripomogla k ozaveščanju o tveganjih in omejitvah pri raziskovanju razkroja jaza med psihedelično izkušnjo.

Katja Šacer^{1*}, dr. Maja Smrdu¹

PSIHOLOŠKI VIDIKI VRNITVE V ŠPORT PO POŠKODBAH

Ključne besede: športne poškodbe, rehabilitacija, vrnitev v šport

Izvleček: Namen našega pregleda literature je bil ugotoviti, kateri in kako psihološki faktorji vplivajo na proces vrnitve profesionalnih športnikov v trenažni proces po poškodbah. Športne poškodbe so pogost pojav pri telesnih aktivnostih in so eden najpogostejših razlogov za prekinitev kariere. Raziskave kažejo, da je rehabilitacija poškodovanega dela telesa sicer velikokrat uspešna, a se veliko športnikov ne vrne v trenažni proces zaradi pomanjkanja psihološke pripravljenosti za vrnitev v šport. Kljub temu pa veliko strokovnjakov s področja športne medicine še vedno zanemarja psihološke vidike procesa vrnitve v šport po poškodbah. Psihološka pripravljenost za vrnitev v šport je posameznikova ocena sposobnosti za vrnitev v šport, ki vpliva na rehabilitacijo in učinkovito vrnitev v šport. V pregled literature smo vključili vire, pridobljene preko podatkovnih baz APA PsychNet, ScienceDirect, Taylor & Francis Online in Wiley Online Library. Po izključitvi duplikatov in neustreznih zadetkov smo v prispevek vključili 31 član- kov. Rezultati raziskav predpostavljajo, da so najpomembnejši psihološki fak-

torji, ki napovedujejo uspešnost vrnitve v šport po poškodbi, samoučinkovitost, strah pred ponovno poškodbo, samozavest, lokus kontrole, motivacija in samopodoba. Pri tem pozitivni psihološki faktorji, kot so samozavest, motivacija in samoučinkovitost, napovedujejo večjo verjetnost vrnitve na športnikov predpoškodbeni nivo participacije in hitrejšo vrnitev v trenažni proces. Nasprotno pa strah pred ponovno poškodbo negativno vpliva na uspešnost vrnitve v šport in je hkrati najpogostejši razlog za prekinitev športne kariere. Raziskovalci so ugotovili tudi razlike med spoloma glede psihološke pripravljenosti za vrnitev v šport. Ženske so namreč bolj zaskrbljene glede vpliva okoljskih faktorjev na možnost ponovne poškodbe kot moški, kar negativno vpliva na uspešnost vrnitve v šport. Ugotovitve raziskav bi bilo potrebno vpeljati v prakso in oblikovati priporočila trenerjem in strokovnjakom športne medicine v Sloveniji. V nadaljnjih raziskavah pa bi lahko izvedli longitudinalno študijo, ki bi preverjala dolgotrajnejši vpliv psiholoških faktorjev in psiholoških intervencij na uspešnost vrnitve v šport.

Lara Slabanja^{1*}, Kaja Kosi¹, Vlasta Novak Zabukovec¹
VLOGA IN POMEN GOZDNE PEDAGOGIKE PRI OTROCIH
S POSEBNIMI POTREBAMI

Ključne besede: gozdna pedagogika, otroci s posebnimi potrebami, posebne vzgojno-izobraževalne potrebe

Izvleček: Gozdna pedagogika je edinstvena oblika učenja na prostem o gozdu in njegovih zakonitostih. Pri otrocih spodbuja izkustveno in senzorno učenje ter učenje preko igre v naravnem okolju in s tem tudi razvoj pozitivnega odnosa do narave. Naravno okolje omogoča raznolike čutne vtise, ki spodbujajo zdrav telesni, socialni in čustveni razvoj, tudi pri otrocih s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami. Ti otroci pa potrebujejo različne oblike pomoči ali prilagoditve glede na njihove sposobnosti. Raziskave o vlogi gozdne pedagogike za otroke s posebnimi potrebami so redke, zato bom v predstavitvi predstavila izsledke naše empirične študije, katere namen je bil zagotoviti osnovne informacije o značilnostih in izzivih gozdne pedagogike za otroke s posebnimi potrebami, izvajane v Sloveniji. V okviru raziskave smo izvedli šest polstrukturiranih intervjujev z gozdnimi pedagogi z izkušnjami pri delu z otroki s posebnimi potrebami, ki delujejo v Sloveniji. Po izkušnjah udeležencev imajo otroci s posebnimi potrebami, v primerjavi z ostalimi otroki, veliko bolj izrazite

odzive na gozdno pedagogiko, ki so lahko negativni, največkrat izraženi v obliki strahu, ali pa pozitivni, največkrat v obliki navdušenja. Glavni izid gozdne pedagogike za otroke s posebnimi potrebami je razvoj pozitivnega odnosa do gozda, medtem ko se pri ostalih otrocih bolj poudarja tudi spoznavanje gozda in procesov v njem. Gozdna pedagogika se za otroke s posebnimi potrebami v Sloveniji izvaja zelo redko zaradi omejenega števila gozdnih pedagogov in pomanjkanja specifičnih izobraževanj. Prav tako se izvajalci teh programov zavedajo nezadostnega znanja in veščin za samostojno delo s takimi skupinami otrok. Zaradi omenjenega je pri delu z otroci s posebnimi potrebami pomembno sodelovanje s pedagogi in spremljevalci, predvsem pri pripravi in prilagoditvah. Ugotovitve raziskave nudijo delni vpogled v razvitanost gozdne pedagogike v Sloveniji in doprinesejo k razumevanju njenega pomena za otroke s posebnimi potrebami. Ponujajo pa tudi priložnosti za posodobitve programov, kar lahko spodbudi nadaljnji razvoj gozdne pedagogike.

USTNE PREDSTAVITVE/PSIHOLOŠKI MODUL

ORAL PRESENTATIONS/PSYCHOLOGICAL MODULE

¹Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije,
Univerza na Primorskem, Glagoljaška ulica 8, 6000 Koper, Slovenija

²Pedagoška fakulteta,

Univerza na Primorskem, Cankarjeva 5, 6000 Koper, Slovenija

**naya.sporn@gmail.com*

Naja Šporn^{1*}, Ajda Oražem¹, Anže Modrič², Vesna Jug

DISOCIATIVNA OSEBNOSTNA MOTNJA KOT POSLEDICA TRAVMATSKIH IZKUŠENJ

Ključne besede: disociativna osebnostna motnja, travme, terapija

Izvleček: Oseba z disociativno osebnostno motnjo (DOM) je po mnenju Mednarodnega združenja za preučevanje travm in disociacije nekdo, ki doživlja ločene identitete. Te identitete delujejo neodvisno in so avtonomne druga od druge. Simptomi DOM-a so zelo podobni drugim motnjam, predvsem mejni osebnostni motnji. Zaradi podobnosti je DOM težko diagnosticirati, zato je zdravljenje velikokrat neustrezno. Poleg tega je diagnoza večinoma postavljena šele v odrasli dobi. Skozi zgodovino je bil koncept DOM uporabljen zelo pogosto. Prvi je ta koncept uporabil Benjamin Rush. Z njim je označil osebe, ki so bile lahkotne, "malo razpokane", in osebe, ki so imele "slamo v glavi". Janet Pierre je prvi jasno in sistematično pokazal, kako je koncept DOM najbolj neposredna psihološka obramba pred močnimi travmatičnimi izkušnjami. Ponavljajoča se izpostavljenost averzivnemu okolju povzroči, da možgani dekontekstualizirajo obdelavo kognitivnih in čustvenih stanj ter spominov, kar spodbuja nastanek disociativnih stanj. Metakognitivni procesi posameznikov so prizadeti, zaradi česar je mogoče, da se občutek jaza ne utrdi.

Pojavnost disociativnih motenj v splošni populaciji po vsem svetu znaša od enega do pet odstotkov. Psihoterapija predstavlja najučinkovitejše zdravljenje DOM in se osredotoča na prepoznavanje in reševanje preteklih travm, obvladovanje nenadnih vedenjskih sprememb ter združevanje ločenih identitet v eno identiteto. Antidepresivi se običajno predpisujejo za zdravljenje sočasnih duševnih simptomov, kot sta depresija in anksioznost. Poleg tega se lahko predpišejo antipsihotična zdravila, saj lahko zmanjšajo disociacije in druge simptome, ki so posledica prehajanja med realnostmi. Čimprejšnje prepoznavanje znakov in zdravljenje tako pripomore k boljšemu obvladovanju simptomov. Zdravljenje s terapijo in močan podporni sistem (pomoč oz. podpora družine, prijateljev, znancev ali strokovnjakov) lahko zmanjša disociativne epizode ali jih morda popolnoma odpravi in omogoči bolj obvladljivo življenje. V našem prispevku bomo natančneje spoznali in raziskali zgodovino, glavne značilnosti, vzroke za pojav in zdravljenje DOM z namenom, da javnosti predstavimo motnjo, ki je redka, zelo zanimiva, vendar slabo raziskana.

Nejka Spruk^{1*}, Hana Helena Bojc¹, Neja Markl Vičič¹

UPORABA LSD V PSIHOTERAPIJI: PREGLED SODOBNE LITERATURE

Ključne besede: LSD, psihoterapija, psiholitična terapija, psihedelična terapija

Izvleček: Prispevek se osredotoča na ugotavljanje učinkovitosti in varnosti uporabe LSD-ja v kontekstu psihoterapije. Poleg ugotovitev študij, ki so raziskovale omenjeno tematiko, prispevek vključuje tudi naslednje ključne komponente: kratek pregled zgodovine uporabe LSD-ja, njegovo klasifikacijo, pregled učinkov, ki jih ima substanca ob zaužitju, njegovo farmakokinetiko in farmakodinamiko ter njegovo uporabo v psiholitični in psihedelični psihoterapiji. Vključene empirične študije so razdeljene v dve kategoriji: stare, ki so vključevale udeležence z duševnimi motnjami (izvedene med letoma 1950 in 1970) in sodobne, ki se izvajajo predvsem na zdravih subjektih.

Avtorice smo s pomočjo spletnih podatkovnih baz (Google Scholar, Research Gate, SiNAPSA) izvedle sistematičen pregled strokovne literature. Rezultati starih študij so pokazali, da uporaba LSD-ja pri psihoterapiji pozitivno pripomore k zdravljenju anksioznosti, depresije, psihosomatskih bolezni in zasvojenosti. Številne raziskave so poročale tudi o izboljšanju nevrotičnih simptomov

pri različnih duševnih motnjah, kot so na primer depresivna nevroza, obsesivno-kompulzivna motnja in fobije. Vključene sodobne raziskave, ki sodijo v drugi val raziskovanja psihedelikov, so izvedene na zdravih udeležencih, ki ne kažejo simptomov duševnih motenj. Njihovi rezultati so pokazali, da LSD povzroča blažena stanja, avdiovizualne sinestezije, spremembe pomena zaznav in pozitivno izkušeno derealizacijo in depersonalizacijo. Študije so pokazale tudi povečano funkcionalno povezanost med različnimi predeli možganov in povečano možgansko entropijo.

Uporaba LSD-ja v psihoterapiji torej predstavlja potencial za zdravljenje duševnih bolezni, pri katerih druge oblike terapij ne delujejo. Potrebne so dodatne raziskave psiholoških in bioloških mehanizmov delovanja LSD-ja, prav tako pa bi bile potrebne raziskave vpliva LSD-ja na duševne procese ljudi, ki imajo diagnosticirane duševne motnje oz. kažejo določene simptome duševnih motenj, saj so se raziskave v zadnjih letih osredotočale predvsem na zdrave ljudi.

¹Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije,
Univerza na Primorskem, Glagoljaška 8, Koper, Slovenija
**natalija.volovlek100@gmail.com*

Natalija Volovlek^{1*}, Vesna Jug¹ VLOGA ČUJEČNOSTI V ČASU NOSEČNOSTI

Ključne besede: nosečnost, čuječnost, otrok, zdravje

Izvleček: Nosečnost za žensko predstavlja posebno obdobje v njenem življenju, ki vključuje velike spremembe v njenih telesnih in duševnih značilnostih. V tem obdobju so ženske nagnjene k različnim psihološkim težavam, kot so depresija, anksioznost in doživljanje stresa, kar ima lahko negativen vpliv tako nanjo kot tudi na njenega še nerojenega otroka. Materino zdravje med nosečnostjo je bistvenega pomena za dolgoročno zdravje otroka, zaradi česar je pomembno razviti nefarmakološke načine zdravljenja in blaženja duševnih motenj v času nosečnosti. V te namene se vse pogosteje uporabljajo različne prakse čuječnosti. S sistematičnim pregledom literature smo želeli pregledati objavljene študije na temo učinkov prakticiranja čuječnosti v času nosečnosti in povzeti njihove glavne ugotovitve. Iskanje literature je potekalo marca 2023 v bazah podatkov APA PsycArticle, Taylor&Francis Online, SAGE journals, SpringerLink, ScienceDirect in PubMed. V pregled je bilo vključenih deset kakovostnih empiričnih študij. V večini vključenih študijah so bile intervencije čuječnosti sestavljene iz osemih dvournih

tedenskih srečanj, kjer so bile nosečnice spodbujene tudi k samostojnemu prakticiranju čuječnosti doma. Sistematični pregled literature je pokazal, da prakse čuječnosti v času nosečnosti pozitivno vplivajo na zmanjšanje stresa, tesnobnih in depresivnih simptomov pri nosečnicah ter izboljšanje čustvene samoregulacije in zvišanje pozitivnega afekta pri nosečnicah. Ugotovljeno je bilo tudi, da imajo omenjeni izidi intervencij čuječnosti dolgotrajne učinke tudi po porodu. Med drugim naj bi intervencije čuječnosti v času nosečnosti pozitivno vplivale na preprečevanje neželenih izidov nosečnosti, kot so novorojenčki, rojeni majhni za gestacijsko starost, in drugi porodniški zapleti (npr. preeklampsija). Prav tako naj bi imele prakse čuječnosti v času nosečnosti pozitiven vpliv na duševno in fizično zdravje otoka in naj bi pripomogle k izboljšanju samoregulacije pri dojenčkih. Ugotovitve našega sistematičnega pregleda literature kažejo, da bi bilo smiselno spodbujati nosečnice k izvajanju praks čuječnosti, saj le te spodbujajo njihovo dobro počutje, kar ima posledično pozitiven vpliv na razvoj otroka.

POSTERJI/BIOLOŠKI MODUL POSTERS/BIOLOGICAL MODULE

¹Faculty of Mathematics, Natural Sciences and Information Technologies,
University of Primorska, Glagoljaška 8, Koper, Slovenia

²Faculty of Environmental Protection, Trg mladosti 7, Velenje, Slovenija

³Slovenian Forestry Institute, Večna pot 2, Ljubljana, Slovenija

*anastasijaanteljevic@gmail.com

Anastasija Anteljević^{1*}, Luka Duniš¹, Elena Bužan¹, Boštjan Pokorny^{2,3} CAMERA TRAPS AS A MODERN WAY TO MONITOR WILDLIFE

Keywords: Wildlife monitoring, camera traps, density estimation, roe deer, wild boar, red deer

Abstract: Wildlife monitoring plays a crucial role in conservation and sustainable management of wildlife. The main objectives of wildlife monitoring can vary from assessing species' presence/absence to the level of determining population density.

The remarkable advancements in digital camera technologies, including infrared (IR) motion sensors and machine learning, a subset of artificial intelligence, have enabled us to use modern methods to observe wildlife and calculate population density. Camera traps are animal friendly and cause little or no disturbance to the animals. At the same time, they create permanent and verifiable records of the presence and interactions of various species.

In 2022, we systematically set up camera traps in hunting districts Rižana and Vrhe Vrabče in Slovenia, to estimate the density of wildlife species, focusing primarily on European roe deer (*Capreolus capreolus*), red deer (*Cervus elaphus*), and wild boar (*Sus scrofa*). The analyses have shown that the density of European roe deer (10.1 vs. 5.5 ind/km²) and wild

boar (11.1 vs. 7.1 ind/km²) is higher in Rižana than in Vrhe, while the density of red deer is higher in Vrhe Vrabče (2.8 vs. 0.89 ind/km²). Many other species such as foxes, jackals, martens, and badgers, have also been recorded.

Continuing the research efforts, we are currently in the process of collecting data, using camera traps in various hunting districts across Slovenia. This ongoing data collection will contribute to a more comprehensive understanding of wildlife presence and species densities in the country. By systematically setting up camera traps in additional regions, we aim to capture a wider range of species and gather a larger dataset for analysis.

Tisa Hodnik^{1*}, Gabriela Laznik Zalaznik¹

MODELI USPEŠNEGA STARANJA

Ključne besede: uspešno staranje, pozna odraslost, modeli uspešnega staranja

Izvleček: Kljub dolgoletnemu raziskovanju na področju uspešnega staranja je delovanje in raziskovanje tega področja močno omejeno s pomanjkanjem konsenza o definiciji in modela uspešnega staranja. Pomanjkanje konsenza postaja z naraščajočim številom posameznikov v pozni odraslosti, katerih blagostanje je odvisno od ustrezne aplikacije zanesljivih podatkov, še izraziteje.

Številni faktorji, ki določajo proces uspešnega staranja in specifične interakcije med njimi, otežujejo proces doseganja konsenza o definiciji uspešnega staranja. Primerna definicija naj bi vsebovala vse faktorje, ki pripomorejo k ohranjanju zadovoljstva in sreče v pozni odraslosti, in s tem v svojem bistvu ohranjala pozitivne vidike tega obdobja.

Upoštevanje univerzalnih meril, in uspešne intervencije na njihovi podlagi, bi raziskovalcem, zdravstvenim delavcem in medicinski stroki omogočale usmerjeno in učinkovito delovanje.

Prva širše aplicirana definicija uspešnega staranja (Rowe in Khan, 1978) se osredotoča na ohranjanje biološkega, torej zdravstvenega, blagostanja, ki ga

označuje kakovost bioloških in kognitivnih funkcij posameznika. Kljub temu novejša raziskave, kot najbolj robustne modele, označujejo tiste, ki poleg biološkega in zdravstvenega blagostanja, upoštevajo tudi psihosocialne dejavnike (čustveno, socialno in kognitivno blagostanje), ter konstrukte, ki jih aktivno določajo (npr. aktivno sodelovanje, načrtovanje prihodnosti, samozavedanje). Da bi podali ožji pregled nad trenutno teoretsko podlago s področja modelov uspešnega staranja, prispevek predstavlja modele Baltes in Baltes-a (1990), Kahana in Kahana (1996, 2003), Rowe in Khana (1997), Phelan in Larsona (2002) ter Deppa in Jeste (2006) in sovpadajoče definicije uspešnega staranja. Pregled teorije na tem področju nam omogoča napredovanje na področju raziskovanja in z odkrivanjem znanja omogoča ustrezno prilagoditev intervencij ter s tem pomaga izboljšati kakovost življenja v vedno številčnejši starejši populaciji.

Julija Pavlin*, Tina Tinkara Peternelj VPLIV VIDEO IGER NA NEVROPLASTIČNOST MOŽGANOV IN ZDRAVLJENJE DUŠEVNIH MOTENJ

Ključne besede: video igre, nevroplastičnost, duševne motnje, zdravljenje

Izveček: Video igre so dandanes ena izmed najpogostejših pristočasnih dejavnosti predvsem pri mladih, zanimanje zanje pa iz leta v leto narašča. V zadnjih letih se je prav tako izrazito povečala uporaba tehnologij, kot sta virtualna in dopolnjena realnost, ki omogočata boljše igričarsko izkušnjo posamezniku. V splošni javnosti še vedno prevladuje negativno mnenje o igranju video iger, ustvarjeno na podlagi poznanih negativnih učinkov, anti-propagandi s strani medijev in laičnemu razumevanju koncepta igranja video iger. Namen in cilj raziskovalne naloge je torej predstaviti tako negativne kot pozitivne učinke igranja video iger na naše možgane ter njihova uporaba v podporo zdravljenju različnih duševnih motenj in bolezni. Raziskovalne naloge smo se lotili tako, da smo najprej pregledali obstoječo literaturo raziskovalnega področja »nevroplastičnost in video igre« ter »psihologija in video igre« in nato izločili vse članke, ki so bili objavljeni pred letom 2010, da bi dobili čim novejša informacije iz tega hitro razvijajočega se področja. Na podlagi pridobljenih informacij smo naloge

razčlenili na dva večja dela, in sicer na spremembe, ki jih video igre spodbudijo na področju nevroplastičnosti in kognicije, ter na del, ki se nanaša na uporabo video iger kot pomoč pri zdravljenju duševnih motenj. Čeprav so bile video igre sprva raziskovane le iz vidika agresije kot posledice igranja, je osrednja tema raziskav zadnjih dvajsetih let, nevroplastičnost in druge pozitivne posledice, ki jih lahko igranje spodbuja. Raziskave so tako pokazale, da ima zmerno igranje (do pet ur na dan za odrasle osebe) video iger pozitiven učinek na nevroplastičnost možganov, kar vpliva na boljši spomin, večopravnost, izboljšanje kognitivne kontrole in upočasnjevanje kognitivnega staranja. Prav zaradi tega imajo potencial za uporabo pri zdravljenju nekaterih duševnih motenj in neurodegenerativnih bolezni, kot na primer Alzheimerjeva bolezen, ADHD, depresija in tesnoba. Poudariti pa je pomembno, da ima lahko pretirano igranje video iger tudi negativne posledice, kot so zasvojenost, pomanjkanje spanca, depresija, agresija in podobno.

ZAHVALE

ACKNOWLEDGEMENTS

ODDELEK ZA PSIHLOGIJO

